

Kicsodák az udmurtok? Inmar hozott Szegeden!

A Szegeden zajló nemzetközi finnugrisztikai diákkonferencia szünetében két fiatalemberrel találkoztam; kinézetre azt hinné az ember, itt születtek valahol az Alföldön. Pjotr Voroncov és Igor Ganejev votjákok, vagy ahogyan ők nevezik magukat: udmurtok. Egy olyan urali finnugor nép fiai, amelyekkel a magyarok ősei közös genetikai töről származnak. Az udmurtok – 750 ezres lélekszámú nép – az Ural hegységtől nyugatra a Káma és a Vjatka folyók által határolt földön élnek Oroszország területén, kétharmad részben az Izsevszk központú Udmurtia köztársaságban, egyharmad részben a Baskir és a Tatár tartományban. A magyar-udmurt nyelvrokonságra jellemző, hogy a „kenyér” szavunk hajdani udmurt jövevényszó.

Udmurtia Brezsnjev idejében zárt köztársaság volt. Lakói, amennyire a Szovjetunióban egyáltalán lehetett, utazhattak ugyan, de őket nem látogathatta idegen; területén fegyvergyárak voltak. Pjotr meséli, hogy amikor a hatvanas években Vikár László néprajztudós ott járt, udmurt népdalokat csak Udmurtián kívül gyűjthetett, be nem engedték. Egészen 1990-ig tartott a zárhatóság. Göncz Árpád tavalyi látogatása már egy éledező, udmurt társadalmat talált. A látogatásra élénken emlékeznek, és úgy tartják számon, hogy nagy javulást hozott az egyetemi kapcsolatokban, a moszkvai és a pétervári egyetem után az izsevszki a harmadik Oroszországban, amelyben magyar lektor dolgozik. Pjotr is az Izsevszki Egyetem

Igor Ganejev és Pjotr Voroncov – Udmurtiából

Rövid finnugor történet

A nyelvészeti kutatások azt mutatják, hogy létezett egy urali ősegyes, amely közös genetikai forrása lehetett a magyarok és a többi finnugor nép elődeinek. Ez a nyelvi egység a Kr. e. 4. évezredben finnugor és szamojéd alapnyelvre bomlott, s a finnugor alapnyelv a továbbiakban fokozatosan tagolódott. A Kr. e. 2. évezred közepén nyugat felé elkülönült a finn-permi ág és az ugor ág. Az ugor elődök a Kr. e. 1. évezred közepéig éltek együtt, ekkor a magyarok elődei délre húzódtak, a többiek (a manysik vagy vogulok, és chantik vagy osztjákok elődei) pedig jóval később Nyugat-Szibériába vándoroltak. A finn-permi ág tovább oszlott finn-volgai ágra és permi ágra; utóbbiból különült el a komi (zürjén) és az udmurt (votják) nép. A magyarok elődei történetük folyamán éltek az udmurtok szomszédságában, amiről több szóátvétel tanuskodik (pl. kenyér). A finn-volgai ágból később a lapp, a volgai ág (utóbb: cseremiszek és mordvinok) és a finnági ág vált ki. Ez utóbbiból fejlődött ki az észti, a finn, a karjalai, a vot, a liv és a vepsze nyelv.

tanársegédje, udmurt nyelvet tanít a szegedi egyetemen és a budapesti Nyelvtudományi Intézetben (mindkét helyen 5-5 tanítványa van). Ami az anyanyelvet illeti, Udmurtiában ugyanazok a nemzetiségi problémák, mint Erdélyben. Bár a

lakosság 33 százaléka udmurt, és nyelvük általánosan használt élő nyelv, nem használható hivatalos nyelvként. A hivatalokban csak oroszul állnak szóba az emberrel. Az iskolák elemi szintjén létezik az anyanyelvi oktatás, de negyedik

osztálytól fölfelé már minden oroszul megy; csak tantárgyként tanulják az udmurtot. Ezzel szemben az udmurtot nemcsak a falusi lakosság beszéli, hanem irodalmi nyelvként is gazdag. Létezik két állami udmurt nyelvű napilap és 4 folyóirat, valamint több helyi újság (egy-egy Tatár-sztánban és Baskiriában is). A televízió naponta néhány órán át udmurtul sugároz, s van rádióadás. Izsevszkben udmurt népi együttes és drámai színház, a tartományban pedig több népszínház működik.

Másik beszélgetőtársam, Igor az Izsevszki Egyetemen tanul; ötödik éves a történelem szakon, és harmadikos az udmurt-német szakon. Emellett néprajzzal foglalkozik, a konferencián az udmurt lakodalmi szokásokról tart előadást. Meséli, hogy az udmurtok csak igen későn, a 18. században vették fel a kereszténységet, s akkor sem mindannyian. A déliek például máig megmaradtak pogány hitvilágukban. Templomként ünnepeiken a kuala nevű, fából készült szentélyben gyűlnek össze a tűzhely körül; az állatáldozat bemutatása ma is gyakori. Lovat, birkát, kacsát áldoznak. Fő istenüket Inmarnak hívják, és tisztelete annyira hagyományos, hogy gyakran a kereszténységre áttért udmurtok behelyettesítik vele Jézust. Inmar az égi, Inkuazj a földi, Kyldyszin pedig az alvilági isten (sok más kisebb istensége is tisztelnek). E három fő világszint jelenik meg az udmurt nemzeti lobogó színeiben is, mint fekete-fehér-vörös, amelynek közepén nyolcszúcsos piros napszimbólum áll. Igor szülei egy közepes udmurt faluban tanítanak, mindketten hagyományos hitűek. Igor maga is erre hajlik, bár jelzi, hogy inkább csak lélekből.

Igor is, Pjotr is nagy rokonszenvvel beszél a magyarokról.

Panek Sándor

Lemondott a Magda-per bírója

Két héttel a tárgyalás-sorozat megkezdése előtt lemondott a „fogyilkos” felett ítélni hivatott büntetőtanács elnöke, Strausz János bíró. Már az is követhetetlen volt, hogy a Marinko Magda-ügy eddig mennyi ügyvédet fogyasztott el. Most meg... Az első kirendelt védő, egy szegedi sztárügyvéd, aki korábban semmitől, senkitől sem rettent meg, csupán huszonnégy óráig volt a Halálosztó Terminátor védője. Miután aláírta az őrizetbe vételről szóló határozatot, lemondott. Betegsége hivatkozott. Utána még nagyon sok, több mint tucatnyi kirendelt védő-jelölt betegedett meg hirtelen. Félték. Nem titok, a délvidéki gyilkosság-sorozat nyomozó rendőrök közül sokan még ma is „talpig” fegyverben járnak. Óvatosságból természetesen.

Úgy tűnik, most a bírák következnek. Egyébként, ha Strausz nem vonja vissza

lemondását, akkor a tárgyalásra legkorábban szeptemberben kerülhet sor. Ugyanis az „új” elnöknek ismerkednie kell a több tízezer oldalnyi vádirattal, vallomásokkal, szakértői véleményekkel. Valószínűleg a híres ítélező megijedt, nem kizárt, megfenyegették. Az is kérdés, lesz e olyan bíró, aki elvállalja az évtized perét.

Sőt, szerintünk még az sem kizárt, hogy az ügyész is fontolgatja... No, de ne beszéljünk erről. Most. Arra még ráérünk.

Mellesleg azt biztosra vesszük, hogy valami történhetett, s azért mondott le Strausz. Arra is mérget veszünk, hogy sokaknak jól jön a halasztás. Arról sem feledkezhetünk meg, hogy az új időpontnál is létezik újabb. Meg még újabb. Akár évekig is el lehet játszódni. Magda ráér, legalább egy húszas ügyis ki néz neki.

(Oláh)

A dóci Beretz-verseny helyezettei

Az első díjat a dóciak csapata – Lázár Tünde, Lázár Margó, Székely Attila nyerte. Felkészítő tanáruk: Bankóné Bartók Katalin.

Második helyen vezettek a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola I-es számú Gyakorló Általános Iskolájának tanulói:

Hatvani Lóránt, Gradzikiewicz Mária, Németh József és Alexi Bence. Felkészítő tanáruk: dr. Perényi Lászlóné.

A harmadik helyezettek szintén dóciak: Antal Hajnal, Tóth Rita, Péter György. Felkészítő tanáruk: Bankóné Bartók Katalin.

Az Állami Vagyonügynökség az idei év márciusában 9,08 milliárd forintot bevételre tett szert – állapítja meg az ÁVÜ Szervezési, Informatikai és Vagyonnyilvántartási Igazgatósága. Az adatok szerint a bevételből 3,99 milliárd forintot tett ki a készpénz, ebből 2 milliárdot forintban, 1,46 milliárdot devizában kapott az

Áve, ÁVÜ!

ÁVÜ az értékesítésekből. A vagyonügynökség 0,53 milliárd forint osztalékhoz jutott március során. E-hitelből és a hozzákapcsolt részletfizetésből 1,41 milliárd forint, kárpótlási jegyből 3,68 milliárd forint folyt be az ÁVÜ-höz.

Cukorrépa: kedvező terméskilátások Jut a szomszédba is

A Cukoripari Egyesülés szakértői szerint az idén jó cukorrépa-termés várható. Az egyesülés adatai szerint a termelők 124 ezer hektáron vetették el e fontos ipari növényt. A vetés az ország teljes területén csaknem teljesen befejeződött. Erről Angeli András, az egyesülés igazgató-helyettese adott tájékoztatást.

Az érdekképviseleti szervezet vezető tisztségviselője elmondta: a szakemberek számítása szerint a jelenlegi vetésterületről 38 tonnás hektáronkénti termésátlaggal számolva mintegy 4,7 millió fonna cukorrépa lesz betakarítható az idén. A fagy a vetésekben eddig alig okozott kárt, kipszutulást csupán 3600

hektáron tapasztaltak, amelyet a gazdák már újra bevetettek.

A hazai cukoripar ebben az évben 4,2 millió tonna cukorrépa-t kíván feldolgozni, a fennmaradó hányadot pedig a Cukoripari Tanács hozzájárulásával Horvátországba, Szlovéniába és Szlovákiába kívánják exportálni. A Magyarországon feldolgozásra kerülő cukorrépa mennyiségéből mintegy 480-500 ezer tonna cukorra lehet számítani, amely bőségesen fedezi a hazai fogyasztást. A magyar cukor-szükséglet évente hozzávetőlegesen 420 ezer tonna.

Az időjárás ugyancsak kedvez a növények fejlődésének, mivel az esős idő beálltával a répbarkó minimális kárt tesz.

AZ IFJÚSÁGI HÁZBAN

ma: 16.30 órától Robinson Klub. A Wado-ryu című film vetítése után beszélgetés Erdei Csaba wado-ryu oktatóval; Varga Bernadett textilművész kiállítása.

MA

AZ ALGYÓI FALUHÁZBAN (Búvár utca 5.) a Csongrád Megyei Helyi Lapok Egyesülete a helyi nyilvánosság a helyi lapokban címmel regionális fórumot rendez, délelőtt 10 órától.

A SZÁZSZORSZÉP GYERMEKHÁZBAN 15 órától képeplapgyűjtő – hobbi klub; ugyancsak 15 órától rendezik meg a 7.–8. osztályosok vetélkedőjének „Olimpia” fordulóját.

MŰVÉSZET HATÁROK NÉLKÜL (öt művész a dániai Storstrom megyéből) – a kiállítást délután fél 5 órakor Peer Bruun festőművész nyitja meg a Móra Ferenc Múzeum

DM

PROGRAMAJÁNLAT

II. emeleti kiállítóteremben. A tárlat május 28-áig tekinthető meg.

A CSILLAGVIZSGÁLÓ (Kertész utca) 18 órától látogatható.

A VIDÁMPARKBAN 18 órától a Spirit of Home játszik.

A JATE KLUBBAN 19 órakor a Mensa Hungaria előadása; 20 órától Le Troisième sexe de Boris Vian, a JATE színjátszócsoporthoz tartozó előadása francia nyelven.

A TALENT CENTERBEN 19 órai kezdettel Joga a mindennapi életben címmel Swami Chidanand tart előadást.

A FÜVÉSZ KLUBBAN 20 órától Alter Anti diszko.

A JAM PUB-ban (Pulz u. 23.) 21.30 órától a Caffè Cafe játszik.

HOLNAP

„ÉN EZT TUDOM” vetél-

kedő városi döntője 9–18 óráig a Károlyi Mihály Kollégiumban (Kossuth L. sgt. 72.).

IPO I., IPO III. vidékbajnokságot rendez a Magyar Ebtényesztők Országos Egyesülete 9 órától a Kálvária sgt. 98. alatti pályán (a Vadaspark mellett).

MŰZEUMI MATINÉ – „Madarak, fák napjára készülnünk” címmel biológiai foglalkozást tart dr. Csizmazia György, délelőtt 10 órától a Móra Ferenc Múzeumban.

FRANCIA ZENESZERZŐK MŰVEIBŐL rendeznek

hangversenyt 16 órától a Konzervatórium hangversenytermében.

A VIDÁMPARKBAN 18 órától a Dollár Boys játszik.

A VÁROSI ROCK KLUBBAN, a Juhász Gyula Művelődési Központban 19 órától a Rambling Blues és az Önakt együttes estje.

A JATE KLUBBAN 21–03 óráig Mi-csoda buli. Műsorvezető: Mátrai Róbert.

AZ ALKOTÓHÁZ

(Árbóc utca 1–3.) foglalkozásai: máj 14–18 óráig szövés; holnaptól Zalai napok: Zala megye bemutatkozik népművészetével – 9–17 óráig

W **Görögország, Korfu, repülő, apartman** 18 900 Ft/fő/hét
Kréta: repülő+szálloda+félpanzió 36 900 Ft/fő/hét
Társasutak: ANTIK ITALIA, PÁRIZS, BENELUX
Egyéb ajánlat: Tunézia, Ibiza, Mallorca, Szicília, Törökország, Spanyolország, Horvátország, Olaszország, Egyiptom, USA
* OLCÓS REPÜLŐJEGYEK *
WEST TRAVEL UTÁZÁSI IRODA, Szeged, Oroszlán u. 1. T.: 62/471-066, 312-005

IMPALA

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	
☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☐
29	29	29	29	29	29	29	29	29	% Szőregi Betétjegy

SZŐREG és VIDÉKE Takarékszövetkezet